

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

**Чорнобривець Тетяна Аркадіївна**

УДК 821.112.2-32-312.9.09:791](043.3)

**Своєрідність новелізації фільму Гільєрмо дель Торо  
“Лабіринт Пана” в однойменному романі Корнелії Функе**

035- Філологія  
035.04 Германські мови та  
літератури (переклад включно) - англійська

**Автореферат**  
кваліфікаційної роботи на здобуття  
ступеня магістра філології

Миколаїв – 2021

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Робота виконана на кафедрі англійської філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

**Науковий керівник:** кандидат філологічних наук, доцент (б.в.з.)  
**Колесник** Ганна Леонідівна,  
Чорноморський національний університет  
імені Петра Могили

Захист відбудеться “23” лютого 2021 р. о “9” годині на засіданні атестаційної комісії Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

З розвитком кіноіндустрії та інтересом шанувальників до популярних фільмів з'явився такий жанр tie-in літератури, як новелізація. Новелізації фільмів були особливо популярними до винаходу домашнього відео, але продовжують бути комерційно успішними як частина маркетингових кампаній для великих фільмів на сучасному етапі. Вони часто пишуться досвідченими письменниками на основі раннього проекту сценарію фільму та у стислі терміни. Новелізація має напрочуд довгу історію, адже цей жанр з'явився 100 років тому з такими німими фільмами, як «Горобці» та «Лондон після півночі». Згідно *Films into Books: An Analytical Bibliography of Film, Novelizations, Movie and TV Tie-Ins*, одним з перших популярних звукових фільмів, які отримали книжкове втілення, був класичний «Кінг-Конг» 1933 року. Оскільки кіноіндустрія продовжувала розвиватися, видавці почали виробляти більше подібних матеріалів. Наприкінці 1970–х студії насолоджувалися перевагами світових франшиз, серед яких були «Зоряні війни» та «Чужий», та які стали основою новелізацій, що продавались мільйонними тиражами. У 80-их та 90-их роках новелізації стають ще більш популярними: в цей час вихід майже усіх успішних фільмів супроводжується публікаціями їх новелізацій. Перелік таких творів надзвичайно широкий і включає все, від «Качки Говарда» до «Вихідного дня Ферріса Бюлера» та «Бетмена та Робіна». У наш час жанр новелізації втратив частину своєї популярності та в основному зосереджений на науково-фантастичних фільмах та фентезі. Яскравим прикладом такої новелізації є написаний у стилі темного фентезі роман Корнелії Функе, який створено на основі однойменного фільму Гільєрмо дель Торо..

Незважаючи на багату історію новелізації та на те, що багато відомих письменників у свій час працювали у цьому жанрі, лише нещодавно, наприкінці 1990–х та 2000–х років, з'явилися перші наукові праці, присвячені теоритичному осмисленню жанру новелізації та дослідженню своєрідності створення новелізацій конкретних продуктів кіноіндустрії (наприклад,

роботи Рендала Ларсона, Томаса Вана Періса, Жана Баєтенса, Дебори Елісон, Константін Веревіс та інші). Таким чином **актуальність** даного дослідження зумовлена нагальною потребою подальшого більш ґрунтовного дослідження закономірностей функціонування жанру новелізації у сучасній літературі, визначення місця, що цей жанр займає у ієрархії інших жанрів та змін, що відбуваються з жанром сьогодні.

Роман-новелізація Корнелії Функе “Лабіринт Фавна” вийшов друком лише у 2019 році, однак відразу здобув чималу популярність серед читачів та отримав позитивні відгуки критиків. На жаль, британські та українські вчені досі не присвятили жодного дослідження цьому твору Корнелії Функе. Саме цей факт визначає новизну роботи та зумовлює перспективи подальших досліджень.

Таким чином мета цього дослідження проаналізувати поняття новелізації та дослідити використання різноманітних прийомів, характерних для новелізації, у творі Корнелії Функе “Лабіринт Фавна”.

Зазначена мета обумовлює постановку таких **завдань**:

- охарактеризувати поняття «новелізації» та визначити місце цього жанру в сучасній літературі;
- розглянути основні характерні риси новелізації;
- виявити типові прийоми, що використовуються під час створення новелізацій;
- дослідити особливості новелізації фільму Гільєрмо дель Торо “Лабіринт Фавна” в однойменному творі Корнелії Функе;

**Об’єктом дослідження** є особливості створення новелізації у романі Корнелії Функе “Лабіринт Фавна”, а **предметом** – своєрідність використання прийомів характерних для жанру новелізації в зазначеному романі.

Дослідницька робота базується на текстовому аналізі роману “Лабіринт Фавна”, написаного Корнелією Функе. Порівняльно-типологічний метод допомагає представити та систематизувати теоретичний матеріал про

новелізацію та її особливості в літературі. Методи контекстного та структурного аналізу застосовуються для спостереження за прийомами стилю письменника та сценариста, порівняння тексту з фільмом та виділення тих частин тексту, в яких показані особливості створення новелізації. Також був використаний порівняльний метод для визначення зв'язків між літературою та іншими видами мистецтва, включаючи кіноіндустрію.

**Наукова новизна** роботи полягає в тому, що в ній вперше досліджується своєрідність новелізації фільму Гільєрмо дель Торо “Лабіринт Фавна” в однойменному романі Корнелії Функе.

**Практична цінність** дослідження полягає в можливості включити його результати у відповідні розділи лекційних курсів з кіноіндустрії, сучасної світової літератури, культурології і соціології літератури. Представлені в даній роботі матеріали і висновки можуть бути використані у вивченні творчості як досліджуваного автора, так і сучасних автору письменників.

**Структура дипломної роботи.** Робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (77) і додатків.

**Апробація дослідження.** Основні положення дослідження були представлені на XXIII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Могилянські читання».

**Публікації.** Основні результати дослідження висвітлені у статті “The specifics of the novelization of Guillermo del Toro’s film “Pan’s Labyrinth: The Labyrinth of the Faun” in Cornelia Funke’s novel of the same name” надрукованій у молодіжному науковому журналі «Студентські наукові студії», випуск 39 (83), 2020.

## ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **Вступі** подано загальну характеристику досліджуваної теми, обґрунтовано актуальність кваліфікаційної роботи, сформовано мету, завдання досліджень, визначено об'єкт, предмет та матеріал дослідження, вказана наукова новизна та практична цінність роботи, подано інформацію про структуру роботи.

**Перший розділ** дослідження **«Загальні аспекти функціонування жанру новелізації»** складається з чотирьох підрозділів. У **підрозділі 1.1 «Поняття новелізації в контексті кіноіндустрії та літературознавства»** узагальнено поняття новелізації. Проаналізовано історичні витoki та розвиток такого літературного жанру, як новелізація, оскільки, не існує єдиного прийнятого визначення цього поняття та не відокремлено певні загальноприйняті норми що характеризують це явище у літературі. Однак, всі науковці зазначають що це певний процес при якому відбувається перетворення/перекодування одного тексту в інший. Таким чином, було досліджено різні погляди на явище новелізації, які були запропоновані такими вченими як Т. Ван Періс та К. Левен, Дебора Еліс, Йоганнес Малькнехт та Наталья Масленкова.

У **підрозділі 1.2 «Типологія новелізацій»** було розглянуто типологію новелізацій Томаса Ван Періса, який розділяє їх за трьома основними параметрами: 1. джерела текстів та автор новелізацій; 2. розподіл новелізацій згідно їх розвитку від романів продовження (continuation novels) до літературних новелізацій; 3. форма новелізацій. У свою чергу, в кожному параметрі існують свої підкатегорії за якими вчений розподіляє новелізації та дає характеристику кожного виду.

У **підрозділі 1.3 «Загальна характеристика основних особливостей новелізації»** розглянуто типові прийоми новелізації, що письменники використовують під час її створення. Встановлено, що для цього жанру характерні такі прийоми, як: додавання опису або інтроспекції, вигадкування нових сцен, обсяг твору, зміна точки зору і типу наратора та використання

мультимодальних елементів, зокрема ілюстрацій. Всі ці характерні риси використовуються автором у процесі роботи для того щоб відтворити аудіо–візуальні прийоми фільму, пояснити більш детально сюжет історії та розкрити незрозумілі моменти твору.

*У підрозділі 1.4 «Література фанфікшн та новелізація: взаємодія та вплив»* проаналізовано історичні витoki такого явища, як література фанфікшн, оскільки деякі вчені вважають її подібною до новелізації. Також, було розглянуто поняття «фанфік», «канон» та «фанон». Більш детально було досліджено проблему жанрового розподілу літератури фанфікшн та проаналізовано яким чином класифікуються твори та встановлено, що жанром, називається група творів, написана на певну тему. А для позначення всіх інших характерних особливостей твору використовують термін «категорія».

**Другий розділ** дослідження **«Своєрідність використання типових прийомів створення новелізації у творі Корнелії Функе»** складається з шести підрозділів. *У підрозділі 2.1 «Історія створення та мультикультурні особливості роману»* встановлено як виникла ідея створення роману та те, що цей роман є продуктом діяльності іспанського режисера, німецької письменниці та американського ілюстратора, який написаний англійською мовою. Саме через взаємодію багатьох мов та націй під час створення цієї книги можна вважати, що вона є мультикультурним феноменом.

*У підрозділі 2.2 «Втілення наративних стратегій у новелізації»* встановлено, що автор використовує всезнаючого наратора, який знає всю історію, проте змішує типи фокалізації, що дає змогу виявити домінуючого фокального персонажа – Офелію й виявити зміщення фокалізації на інших персонажів. Саме таке оповідання історії дає змогу скласти своє враження від подій, персонажів та взагалі розвитку сюжету.

*У підрозділі 2.3 «Приєм додання літературних описів»* досліджено використання прийому додання літературних описів автором у романі. У

новелізації наявні всі різновиди описів, а саме локацій, персонажів, дій та емоцій, які мають на меті показати, а не розповісти читачеві про тему чи досвід, що описується. Встановлено, що Корнелія Функе використовує описи, що спираються на чуттєві деталі: як щось виглядає, як це звучить, що відчувається та що пахне чи на смак. Також, описи використовуються для встановлення тону (настрою) розповіді та занурення читача в атмосферу та всесвіт книги. Крім того, характерним є використання стилістичних засобів, що роблять твір більш реальним і яскравим, а також акцентують увагу на незрозумілих підказках, пояснюють причини дій, висвітлюють емоції та стан душі як у персонажа, так і у читача.

*У підрозділі 2.4 «Інтроекція та флешбеки — спосіб розширення сюжету»* встановлено той факт, що автор використовує такий прийом як інтроекція для відтворення почуттів героїв під час їх мовчання або певних дій. Так, читач захоче поринути в історію і дізнатись що буде далі. Відстежено дуже широке використання наративної техніки – флешбек. Корнелія Функе використовує флешбеки з метою глибшого розуміння героїв, як події в минулому вплинули на нього/неї та підтримування сюжетною лінією, адже саме інформація із минулого може допомогти розставити все по місцях.

*У підрозділі 2.5 «Використання вставних новел»* встановлено, що у своєму романі Корнелія Функе створює 10 історій у рамках всесвіту фільму «Лабіринт Пана», які є логічним доповненням один одного й головного сюжету та не спотворюють основні ідеї твору, а навпаки роз'яснюють та розширюють основні моменти тексту. Всі історії логічно структуровані і мають чіткий сюжет. Згідно цього, всі історії були досліджені як прояв сучасної літератури фанфікшн по всім притаманним їй параметрам. Виявлено, що автор у своїй творчості використовує такі жанри як: дітфік, дарк, драма, флафф та пригодницький жанр. Однак, найпопулярнішими є дітфік та дарк, що вірогідно зумовлено похмурою та жорстокою атмосферою в оригінальному творі. Також, інтерлюдії в романі були проаналізовані з точки зору категорій та рейтингу, що характеризують всі особливості цієї



літератури. Отже, написані історії в романі є невід'ємною частиною його, але можуть розглядатись як окремі твори літератури фанфікшн.

*У підрозділі 2.6 «Використання ілюстрацій, як прояв мультимодальності у романі»* розглянуто п'ять ілюстрацій із книги, що були створені американським художником та ілюстратором Алленом Вільямсом. Встановлено, що основним завданням використання мультимодальних елементів таких як ілюстрацій у романі є доповнення та полегшення розуміння сюжету. Також, ілюстрації роблять натяки на певні сюжетні переплітання й дають змогу виявити їх.

## **ВИСНОВКИ**

У кваліфікаційній роботі було досліджено своєрідність використання типових прийомів Корнелією Функе під час створення новелізації фільму Гільєрмо дель Торо «Лабіринт Фавна». Автор використовує різні види описів, додає нові сцени, застосовує інтроспекції та залучає мультимодальні елементи, а саме ілюстрації.

У «Лабіринті Фавна» автор використовує всі різновиди описів: локацій, персонажів, дій та емоцій. Використання цього прийому має основне завдання – зображення, а не розповідь читачеві про тему чи досвід, що описується. Корнелія Функе використовує описи, що спираються на чуттєві деталі, тобто на смак, слух і нюх. Також, описи використовуються для встановлення тону (настрою) розповіді та занурення читача в атмосферу та всесвіт книги. Крім того, описові елементи роблять твір більш реальним і яскравим, а також акцентують увагу на особливо важливих елементах твору.

Крім того, автор використовує такий прийом як інтроспекція для відтворення почуттів героїв під час їх мовчання або певних дій для того щоб читач захотів поринути в історію ще більше. Окрім цього, спостерігається дуже широке використання такої наративної техніки, як флешбек. Флешбеки у романі використовуються з метою глибшого розуміння героїв, їх дій та роз'яснення сюжетною лінією того чи іншого героя. Наступним що робить

автор для розширення сюжету є додавання нових сцен. У такий спосіб вона пояснює всі незрозумілі моменти в сюжеті для читача.

Ще одним типовим прийомом, що присутній у новелізації, є використання мультимодальних елементів, а саме ілюстрацій. Із їх допомогою, зазвичай, доповнюється та полегшується розуміння сюжету, що й надає можливість ілюстраціям робити натяки на певні сюжетні переплітання й давати змогу виявити їх.

Нарешті, останнім прийомом, що використовується у романі є втілення точки зору та наратора у творі. Корнелія Функе у новелізації використовує всезнаючого наратора, який знає всю історію, проте змішує типи фокалізації. Таким чином, у романі присутній домінуючий фокальний персонаж – Офелія й простежується зміщення фокалізації на інших персонажів. У такий спосіб ми спостерігаємо розвиток подій в основному крізь призму очей Офелії, але отримуємо певну оцінку подій за допомогою інших персонажів.

Окрім основних типових прийомів, було встановлено що цей роман є можна вважати мультикультурним феноменом. Оскільки, він є продуктом діяльності іспанського режисера, німецької письменниці та американського ілюстратора, який написаний англійською мовою і таким чином у процесі створення спостерігається взаємодія багатьох мов та націй..

По-друге, було виявлено, що у сюжеті відстежуються інтертекстуальні зв'язки із романом та мультфільмом Льюїса Керролла «Аліса в країні чудес». Простежується очевидна паралель між вбраннями двох героїнь, які відрізняються лише деякими незначними елементами. Така схожість, очевидно вказує на подібність історій цих героїнь.

По-третє, у романі було проаналізовано створення 10 історій у рамках всесвіту фільму «Лабіринт Фавна» як прояв сучасної літератури фанфікшн по всім притаманним їй параметрам. У результаті встановлено, що Корнелія Функе використовує такі жанри як літератури фанфікшн, як: дітфік, дарк, драма, флафф та пригодницький жанр. Проте, зважаючи на те, що за жанром фільм відносять до «темного фентезі», характерною ознакою якого є

похмура та жорстока атмосфера, найпопулярнішими є жанри дйтфік та дарк. Також, інтерлюдії в романі були проаналізовані з точки зору категорій, що характеризують всі особливості цієї літератури. Наприкінці всі історії були досліджені, як фанфіки за рейтингом, що притаманний такого роду літературі й спостерігається у творчості автора. Таким чином, можна стверджувати, що хоч написані історії є невід’ємною частиною новелізації, але можуть розглядатись як окремі твори літератури фанфікшн.

Отримані результати свідчать про те що хоча роман Корнелії Функе є яскравим прикладом твору, що відноситься до жанру новелізації, однак йому притаманні певні елементи літератури фанфікшн. Таким чином, цей твір є гібридним за своєю природою: основний текст роману являє собою новелізацію, а вставні історії (інтерлюдії) є фанфіками.

#### **АНОТАЦІЯ**

Чорнобривець Т. А. Своєрідність новелізації фільму Гільєрмо дель Торо “Лабіринт Пана” в однойменному романі Корнелії Функе. – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня магістра філології за спеціальністю 035-Філологія 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно) - англійська. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2021.

У кваліфікаційній роботі досліджено поняття новелізації, її характерні риси та типові прийоми, що використовуються під час створення новелізацій. Також, було виявлено спільні риси новелізації та літератури фанфікшн. Тому було досліджено поняття фанфіку та питання визначення жанрів творів фанфікшн літератури. Виявлено, що роман Корнелії Функе є мультикультурним феноменом, адже можна спостерігати взаємодію багатьох мов та націй під час створення цієї книги. Також, результати цього дослідження показують оригінальність використання функцій новелізації в романі Корнелії Функе «Лабіринт Пана». По-перше, було проаналізовано, як додавання опису чи самоаналіз функціонує у творі та як автор використовує

його можливості. По-друге, були розглянуті особливості побудови сюжету. З'ясувалося, що автор винаходить нову сцену, щоб з'ясувати ключові моменти сюжету. Нарешті, в процесі дослідження була проаналізована роль ілюстрацій у романі та роль наратора.

**Ключові слова:** новелізація, фільм, темне фентезі, адаптація, К. Функе, література фанфікшн.

## SUMMARY

Chornobryvets Tetiana. The peculiarities of the novelization of Guillermo del Toro's film "Pan's Labyrinth" in Cornelia Funke's novel of the same name. – Manuscript.

The thesis for the Master's Degree in Philology, specialty 035 – Philology 035.04 – Germanic languages and literature (translation included) - English. – Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv, 2021.

The thesis explores the concept of novelization, its characteristics and typical techniques used in the creation of novelizations. Also, common features of novelization and fan fiction literature were revealed. Therefore, the concept of fan fiction and the definition of genres of works of fan fiction literature were studied. Cornelia Funke's novel has been found to be a multicultural phenomenon, as the interaction of many languages and nations can be observed during the creation of this book. Moreover, the findings of this study show the originality of the use of novelization features in Cornelia Funke's novel "*Pan's Labyrinth*". Firstly, it was analyzed how the adding of description or introspection functions in the work and how the author uses its possibilities. Secondly, the peculiarities of plot construction were considered. It was found out that the author invents new scene in order to clarify the key moments of the plot. Lastly, in the process of the research the role of the illustrations and narrator in the novel was analyzed.

**Key words:** novelization, film, dark fantasy, adaptation, C. Funke, fan fiction.